

DEBATT & KULTUR

Debattleder: Torgeir Vølstad. E-post: debatt@aftenbladet.no Tlf. 05150.

På morsdagen søndag hedrer vi moderskapet. Da er det ekstra trist å tenke på at den største helseforskjellen mellom fattig og rik er kvinners mulighet til å overleve sine svangerskap.

Morsdagen – for global solidaritet

DEBATT

Berit Austveg
Marte Gerhardsen

ET AFRIKANSK ORDTAK lyder slik: «La ikke solen gå ned to ganger over en fødende kvinne» lyder et afrikansk ordtak.

Det var dette ordtaket hun fulgte, jordmoren på en klinikk i nordlige Tanzania. Midt på natten sendte hun en fødende kvinne av gårde fordi fødselen hadde stoppet opp. Jordmoren visste at hun ikke selv kunne hjelpe kvinnen.

Men det var ingen ambulanser å få tak i. Heller ikke politibil, som er en nødløsning av og til. Drosje ville kostet 100 kroner, men familien til kvinnen hadde ingen mulighet til å skaffe så mye penger. Løsningen ble at kvinnens far tok sykkelens fatt.

Kvinnen hadde allerede hatt veer i over et døgn, og nå måtte hun sitte på et bagasjebrett i stummende mørke i tropenatten. På humpete grusvei og uten lys skulle hennes far sykle henne mange kilometer til sykehuset.

HELDIG – TROSS ALT: Så stusslig som denne historien er, var kvinnen likevel heldig. Hun var heldig fordi jordmoren forsto at langvarige fødsler er farlige for kvinnen og for barnet og bestemte at her trengtes det mer kyndig hjelp.

Hun var heldig fordi fødselen ble sett på som et familieanliggende, ikke bare kvinnens eget ansvar. Og hun var faktisk heldig fordi hun i det hele tatt hadde kontakt med helsepersonell. Over halvparten av kvinnene i Tanzania får ingen hjelp av jordmor ved fødselen. Flertallet føder hjemme.

Omtrent 13.000 kvinner dør hvert år i Tanzania av komplikasjoner i forbindelse med graviditet, fødsel eller abort. Å bli gravid er noe av det farligste en kvinne kan gjøre.

LIKESTILLING ER LIKE VIKTIG: I Tanzania dør 1 av 20 kvinner i løpet av livet som følge av komplikasjoner knyttet til svangerskap. I Norge er det 1 av 7000. Den største helseforskjellen mellom fattig og rik i verden i dag er kvinners sjanser for å overleve sine svangerskap.

Men det er ikke bare fattigdom som er årsaken. Likestilling er vel så viktig. Mødredødeligheten er høyere i land der kvinner er diskriminert

SIKRERE: Lokale helsekomiteer i Misungwi i Tanzania fører oversikt over alle gravide kvinner og danner sporelag for transport. Når fødselen kommer, har kvinnene en plass å henvende seg for å komme seg til sykehuset i den nærmeste byen, Moshi. (Foto: Care Norge)

Rask tilgang til penger er helt sentralt for å bedre kvinners mulighet til å komme gjennom graviditetene med liv og helse i behold.

FORFATTERNE

BERIT AUSTVEG er lege og har arbeidet med kvinners helse i Norge, Asia og Afrika, og i globale organisasjoner. Hun har skrevet bøker om temaet, og har nylig vært konsulent for Care i Tanzania.

MARTE GERHARDSEN er generalsekretær i Care Norge. Hun er master i statsvitenskap fra London School of Economics og har bakgrunn fra diplomati og som ungdomspolitikker i Ap.

og undertrykt enn i like fattige land der kvinnene har mer likestilling. Sri Lanka, Cuba, Kina og delstaten Kerala i India har svært lav mødredødelighet – selv om folk er fattige.

Også i vårt land klarte vi å redusere mødredødeligheten mens Norge fortsatt var et fattig land, ved å sette fødselsomsorgen i sentrum i sykehusvesenet, og plassere jordmødre i by og bygd. Motivasjonen var todelt; det måtte til for at nyfødte skulle overleve, og det var en anerkjennelse av kvinners verdi og status.

Når kvinners helse ikke prioriteres i de fleste fattige land, henger det nøye sammen med at kvinners stilling er så svak. Likestilling er derfor en viktig forutsetning for bedre mødrehelse.

ØKONOMISK FRIHET: Kvinnens egen holdning er også viktig. Det har vist seg at jo lengre utdanning en kvinne har, jo større er sjansen for at hun søker kyndig hjelp når hun skal føde. Utdanning gir jenter og kvinner bedre selvtillit, det gir dem en forståelse av seg selv som verdifull, og anerkjennelse fra andre.

Og kvinner trenger økonomisk frihet. Den fødende kvinnen fra Tanzania illustrerer hvor hjelpeløs man kan bli hvis man ikke har tilgang til sparepenger eller lån i en krise – selv små summer kan bety forskjellen mellom liv og død. Rask tilgang til penger er derfor helt sentralt for å bedre kvinners mulighet til å komme gjennom graviditetene med liv og helse i behold.

Kvinnens sjanse til å overleve en abort kommer også an på penger og status. Trygg abort er tilgjengelig for dem som kan betale i alle land – også når det er ulovlig: da koster det bare mer. De som ikke kan betale, tyr til farlige aborter, og har vansker med på betale for livreddende behandling når komplikasjoner oppstår.

KVINNERS MAKT REDDER LIV: Med mer utdanning og større økonomisk frihet får kvinner mer makt. Styrket makt i forhold til sin omverden, hjelpeapparatet og myndigheter er

vanskelig å måle, men er likevel en reell kraft med synlige resultater. For eksempel har Care siden 2006 hjulpet med å starte helsekomiteer på lokalt nivå i Misungwi i Tanzania. Disse består av kvinner og menn som fører oversikt over alle gravide kvinner og danner et sporelag for transport. Når tiden kommer for fødsel har kvinnene en plass å henvende seg, og få transport til et sykehus i den nærmeste byen, Moshi.

Samtidig arbeider Care gjennom spare- og lånegrupper, hvor kvinner får mulighet til å spare trygt og låne kjøpt, og til å investere i en ku, en geit eller en liten bedrift, som i neste runde gir dem bedre inntekt.

Mange gravide kvinner tar opp lån fra spare- og lånegrupperne for å ha penger til å komme seg til sykehus. De har tilgang på rask kreditt når det oppstår akutte behov. Den økonomiske friheten, kunnskapen og samholdet i gruppa gir kvinnene økt selvtillit, større mulighet til å kreve behandling og penger for å betale for den.

HVA KAN VI GJØRE? Vi fikk aldri høre hvordan det gikk med kvinnen i Tanzania. Kanskje er hun nå en stolt mamma. Kanskje ikke.

På morsdagen søndag oppfordrer vi deg til å ofre henne en tanke. For di dette er også hennes dag.

Lofotoen og Vesterålen
Mia Habib fra Haugesund
Skråblikk

Kunnskapen sier nei til oljeboring

Side 25

Har dans og koreografi som levebrød

Side 28 og 29

Saturday Night Live endelig på norsk tv

Side 26